

RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE

INLUENȚA FACTORILOR GEOPOLITICI ASUPRA PROCESULUI DE REGLEMENTARE A CONFLICTULUI TRANSNISTREAN

*Iulian ISTRATE, Facultatea de Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative*

Le but de travail est d'analyser le rôle des facteurs géopolitiques dans le règlement du conflit transnistrien et de trouver des solutions au problème proposé; importance théorique de; enquête découle des résultats et des conclusions obtenues grâce aux recherches du conflit transnistrien. De plus, on a formulé une nouvelle approche du conflit ethno-politique dans la perspective de la vie sociale et civique.

Conflictul politic a început în anul 1990, imediat după proclamarea independenței așa-zisei „Republici Moldovenești Nistrene”, faza latentă a acestuia desfășurându-se până în prezent, fiind un conflict politic și teritorial, într-o anumită măsură economic, fiind considerat de unii doctrinari un conflict cu caracter etnic. Tema dată este și va fi actuală atâta timp cât conflictul transnistrean nu va fi soluționat.

În studierea acestei probleme am cercetat noile transformări regionale și naționale cu impact asupra securității RM și am prezentat oportunități noi și soluții pentru diminuarea insecurității rezultate din existența conflictului transnistrean.

Scopul și obiectivele lucrării reprezintă cercetarea conflictului transnistrean, factorii care au adus la izbucnirea acestuia și evoluția propriu-zisă. Pentru realizarea acestui scop sunt propuse următoarele obiective: de a cerceta istoriografia conflictului transnistrean, de a depista abordările științifice în cercetarea conflictului transnistrean, de a identifica premisele istorice și cauzele apariției conflictului dintre RM și Transnistria, de a etapiza procesul de reglementare a conflictului din Transnistria și RM, de a determina rolul actorilor și organizațiilor internaționale în dezvoltarea și reglementarea conflictului din Republica Moldova, de a estima rolul societății civile în soluționarea conflic-

telor separatiste din Transnistria, de a elabora și de a prezenta concluziile și recomandări privind tema cercetată.

În elaborarea acestei teze am cercetat propunerile doctrinarilor naționali în vederea soluționării conflictului transnistrean cum ar fi: A.Țăranu, V.G Moșneaga, V. Bărsan, G. Prepelița, O. Nantoi, G. Cojocaru și alții. Cercetările doctrinarilor din Transnistria N.V. Babilunga, B.G. Bomeșko, V.I. Grosul. Am studiat diverse monografii științifice redactată de cercetători transnistreni, cum ar fi „Dubăsari – rana sângeroasă a Transnistriei”, „Almanahul istoric anual al Transnistriei”, „Bender: împușcat, necucerit”. Problemă dată a fost investigată de cercetători ruși și occidentali, cum ar fi K.G Myalo în lucrarea „Rusia și ultimele războaie al secolului XX (1989-2000)”, „Moldova și conflictul transnistrean”, Pryakhin V.F. dedicând în lucrarea sa un capitol aparte intitulat „Reglementarea conflictului transnistrean”.

O capcană pentru diplomația rusă, problema respectivă a fost cercetată și în lucrările doctrinarilor occidentali G. Goldin, V. Mityash, Nicole Jakson, Charles King, Marius Val și Michael Emerson.

În analiza dată am folosit diverse metode de cercetare, cum ar fi : *metoda empirică, metoda filozofică, metoda structural-funcțională, metoda comparativă, metoda istorică, metoda instituțională.*

Am cercetat următoarele aspecte: istoriografia cercetării și bazele teoretico-conceptuale ale conflictului transnistrean, factorii geopolitici în vederea soluționării conflictului transnistrean; situația actuală și metode de soluționare a conflictului transnistrean.

Am studiat mai multe surse istoriografice cum ar fi cea a RM, a Transnistriei, rusă și occidentală. Ne-am îndreptat cercetarea în următoarele direcții: Politica Federației Ruse și a Ucrainei în vederea soluționării conflictului transnistrean; implicarea OSCE, Romania UE și SUA în reglementarea conflictului transnistrean. Încercările FR privind soluționarea conflictului transnistrean a avut loc prin mai multe căi, cum ar fi: *memorandumul Primakov, memorandumul Kozak, propunerea Belkovski.* Ucraina a venit cu un plan aparte, – anunțat în 2005, planul lui Iușcenko, numit și proiectul lui Poroșenko.

Am constatat că misiunea OSCE numai în 1993 a întocmit peste 20 de rapoarte și a elaborat un proiect de statut special al raioanelor de est

ale Moldovei, care a stat la baza proiectului de statut juridic special al Republicii Nistrene elaborat de Parlamentul Republicii Moldova. Este cert faptul că România ar dori să impună viziunile sale în vederea soluționării conflictului transnistrean, pentru că aceasta are hotare directe cu RM, dar și din cauza aderării sale la UE. România vine cu planul cipriot, inspirat de aderarea Ciprului la UE. Trebuie de menționat că rolul UE și SUA în vederea soluționării conflictului transnistrean. La 28 iunie 2001 Republica Moldova a semnat cu UE Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est. După semnarea Planului de Acțiuni UE – Republica Moldova. Formatul de negocieri „5+2” include: două părți implicate – Republica Moldova și Transnistria, mediatori – OSCE, Federația Rusă, Ucraina, observatori – SUA și Uniunea Europeană. Un alt element strategic al UE vizează europeanizarea Moldovei, pentru a o face mai atractivă pentru locuitorii Transnistriei. Planul de acțiuni, acordul de facilitare a vizelor, asistența economică, asistența pentru serviciile vamale și de grăniceri și mai ales facilitarea comerțului fac parte din această strategie. În 2006-2008 exportul regiunii transnistrene în UE a crescut cu 59%, mai mult decât creșterea exporturilor în Rusia. Anume UE a exercitat presiuni asupra Ucrainei pentru a o face să implementeze noul regim vamal și a forțat indirect companiile transnistrene să se înregistreze la Chișinău numai cu respectarea acestei condiții ei obțineau dreptul de a efectua operațiuni de export în baza actelor eliberate de structurile respective ale Republicii Moldova.

Ne-am referit, de asemenea la situația actuală și metode de soluționare a conflictului transnistrean. Referitor la situația actuală, am efectuat un studiu de caz, întrebând populația de pe teritoriul Transnistriei cum trăiesc și dacă sunt mulțumiți. Declarațiile acestora sunt diferite, însă nu există o părere unanimă.

Modelele sunt testate din perspectiva necesității de a asigura o reglementare transnistreană complexă și de durată: 1) *model de garanții de securitate promovat de OSCE*; 2) *model de garanții RUS*; 3) *model ISS*; 4) *operațiunea de stabilizare în Moldova*.

Concluzie: Pentru a obține o soluționare durabilă a conflictului, e nevoie ca formatul de reglementare a acestuia să țină cont de lărgirea UE și NATO, și al interesului crescând din partea acestor instituții față de problema transnistreană.

După cum a demonstrat participarea parțială a UE la soluționarea problemelor ce țin de frontiera moldo-ucraineană și exercitarea de presiuni asupra Transnistriei, o implicare mai consistentă din partea UE în reglementarea transnistreană va aduce beneficii Moldovei.

Cert este faptul că Republica Moldova are nevoie de o forță din exteriorul statului, interesată în aplanarea conflictului, pentru a putea ajunge la o soluționare. Pe motiv că Moldova se află la hotarul cu NATO și Uniunea Europeană, este evident interesul Rusiei de a nu-și pierde acea porțiune de pământ pe care, într-un sens oarecare, totuși o ține sub control; pierzând încrederea cetățenilor, aceasta riscă să-și piardă influența și puterea în zona Europei. Indiferent de situația politică actuală sau de vectorul politic pe care tinde să-l urmeze RM, conflictul transnistrean trebuie soluționat, însă fără o apreciere externă a acestuia, consider că acest lucru nu este posibil.

Cât de lipsit de logică ar fi acest fapt, dar anume situația politică este cea care dictează regulile. Pentru rezolvarea acestei probleme, este necesar ca RM, în primul rând să vină cu propuneri, astfel, marile puteri la răscrucea cărora se află Republica Moldova ar fi interesate să ajute statul nostru, deci, ar putea găsi acele compromisuri care n-ar afecta în mod considerabil populația, interesele și ar putea păstra identitatea națională a statului nostru.

Bibliografie:

1. BORGAN, Ch. *Thawing a Frozen Conflict: Legal Aspects of the Separatist Crisis in Moldova: Association of the Bar of the City of New York*, Vol. 61, 2006. 98 p.
2. OLARU, B. *Lecții Cipru pentru Republica Moldova*. Centrul de Monitorizare și Analiză Strategică, 12 octombrie 2004. Disponibil:<http://mdn.md/index.phpviewviewarticle&ticleid=369> (Accesat la 17.04.20 16)
3. BOȚAN, I. *Reglementarea transnistreană: o soluție europeană*. Chișinău, 2009. 88 p.
4. BENES, K. *Moldova's European Perspective. Breaking the Integration Deadlock*. Stockholm Paper, May 2010, Institute for Security & Development Policy. Oazu Nantoi, *Cazul Republicii Moldova: ce ar putea face UE și SUA?* IPP 2009.
5. BENES, K. *Moldova's European Perspective. Breaking the Integration Deadlock*, Stockholm Paper, May 2010, Institute for Security & Development Policy.
6. VRABIE, R. *Reglementarea transnistreană 2011 – 2012*. APE 2012.

7. Reprezentant O.S.C.E.: Tehnica pașilor mici, cheia succesului în soluționarea conflictului transnistrean. Disponibil: <http://www.Inprofunzi.me.md/stiri/politic/reprezentant-osce-tehnica-pasilor-mici-cheia-succesul-ui-in-solutionarea.html> [Accesat la 20.04.2016].